

Riigikogu maaelukomisjoni istungi protokoll nr 79

Tallinn, Toompea ja videosild

Esmaspäev, 07. detsember 2020

Algus 11.10, lõpp 12.19

Juhataja: Tarmo Tamm (esimees)

Protokollija: Merle Kruusimägi (nõunik)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Merry Aart, Kaido Höövelson, Erkki Keldo, Siim Kiisler, Urmas Kruise, Ivari Padar, Andrus Seeme

Komisjoni ametnikud: Marin Daniel (nõunik-sekretariaadijuhataja), Jaanika Lokk (konsultant)

Puudus: Siret Kotka

Kutsutud: kollektiivse pöördumise esindajad Heiki Valner (Loomapäästegrupp MTÜ), Piret Tees ja Pille Tees (Eestimaa Loomakaitse Liit); Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Mare Tannberg; Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja Pille Tammemägi, sama osakonna loomatervise ja -heaolu büroo juhataja Enno Piisang ning õigusosakonna nõunikud Katrin Tuula ja Elis-Ketter Mürsepp (2. päevakorrapunkt).

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine: AITAB! Rahvaalgatus Loomakaitseaduse ja sellega seonduvate õigusaktide muutmiseks
3. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Vaadati läbi 10. tönädala (7.-11.12.20) töökava.

Komisjoni istung esmaspäev, 7.12.2020 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine: AITAB! Rahvaalgatus Loomakaitseaduse ja sellega seonduvate õigusaktide muutmiseks
3. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 8.12.2020 kell 14.30

1. Esindusorganisatsioonide pöördumine puu- ja köögivilja käibemaksu alandamise teemal
2. Ülevaade põllumajanduse suurandmete projektist

3. Info ja muud küsimused

Ivari Padar märkis, et Arenguseire Keskusel on valmimas uuring põllumajanduse olukorra kohta. Ta tegi ettepaneku arutada nimetatud uuringut komisjonis järgmise aasta alguses.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Merry Aart, Kaido Höövelson, Erkki Keldo, Siim Kiisler, Urmas Kruise, Ivari Padar, Tarmo Tamm).

2. Kollektiivne pöördumine: AITAB! Rahvaalgatus Loomakaitseseaduse ja sellega seonduvate õigusaktide muutmiseks

Tarmo Tamm juhatas sisse päevakorrapunkti arutelu ja andis kollektiivse pöördumise tutvustamiseks sõna pöördumise algatajaile.

Heiki Valner märkis, et teemat arutati juba 10 aastat tagasi, ja avaldas lootust, et tänaseks on nii ühiskond kui ka poliitikud valmis sellega tegelema. Ta ei soovinud eraldi esile tuua ühtki pöördumises esitatud ettepanekut, märkides, et need kõik on olulised. Küsimus on selles, milliste teemadega tegelemiseks on ühiskond valmis (nt koerte ketis pidamine, mis endiselt tekitab vaidlusi ka koeraomanike hulgas). Siiski pidas ta kõige tähtsamaks kaebeõiguse teemat. Praegu kehtiva regulatsiooni kohaselt on edasikaebamise õigus üksnes looma omanikul.

Pille Tammemägi ütles, et vastavalt loomakaitseseadusele (LoKS) on Maaeluministeeriumi kohustus kaitsta loomi inimese sellise tegevuse või tegevusetuse eest, mis loomade tervist ja heaolu ohustab. Pöördumises tehtud ettepanekud on laiemad ning ei kuulu üksnes Maaeluministeeriumi pädevusse. Samuti märkis **Pille Tammemägi**, et pöördumises toodud ettepanekute sisuliseks kaalumiseks on esitatud põhjendused napid ja mõneti teoreetilised. Proportsionaalsete meetmete võtmiseks on enne tarvis analüüsida järelevalve tulemusi ja kohtupraktikat ning sisuliselt kaardistada tegelikud probleemid.

Pille Tammemägi andis ülevaate Maaeluministeeriumi esialgsetest seisukohtadest (protokolli lisa).

1) Loomade julm kohtlemine. – Karistusseadustik (KarS) sätestab karistused looma julma kohtlemise eest. Kui on vajadus, siis on võimalik KarS'i muuta.

2) Kaebeõigus. – Justiitsministeeriumi pädevuses, kehtiva regulatsiooni muutmist võiks kaaluda.

3) Loomade väärkohtlemisega tegeleva üksuse loomine Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) koosseisus. – On samuti Justiitsministeeriumi pädevuses.

Tarmo Tamm küsis, kes praegu teeb järelevalvet loomade väärkohtlemise osas. **Pille Tammemägi** vastas, et seda teevad Veterinaar- ja Toiduamet ning PPA. Tarmo Tamm nentis, et sellisel juhul on laias laastus regulatsioon olemas. **Pille Tammemägi** nõustus ja lisas, et LoKS'is on üldine regulatsioon kõikide pöördumises toodud teemade kohta olemas, küsimus on üksnes detailsuse astmes. Samas teeb detailsus seaduse rakendamise keerulisemaks ja tekitab riski, et mingi valdkond jääb katmata.

4) Veterinaararstile kohustuse panemine lemmiklooma väärkohtlemisest teatamiseks. – Põhimõtteliselt on see võimalik, kuid ka praegu on vihjete tegemise võimalus olemas.

Farmiloomade puhul võib probleem olla pigem selles, et loomaarst ei jõuagi sellisesse farmi, kus loomade heaolust ei hoolita.

5) Loomade äravõtmise regulatsioon. – LoKS'i muutmise seaduse eelnõu on Riigikogu menetluses.

6) Loomapidamisõiguse äravõtmise määra pikendamine. – Praegu saab kohus loomapidamisõiguse äravõtmist kohaldada lisakaristusena. Võib analüüsida, kas oleks vaja KarS'i muuta.

7) Loomaga suguühete keelustamine ja kriminaliseerimine. – Kehtivas seaduses on see hõlmatud mõistega „lubamatu tegu“ ja on kriminaliseeritud.

- 8) Üleriigilise metsarahu kehtestamine. – Keskkonnaministeeriumi pädevuses.
- 9) Riikliku metsloomade taastootmiskeskuse-haigla ja tugipunktide loomine; kõikide abitus olukorras olevate loomaliikide (sh suurulukite) ravimine ja rehabiliteerimine. – Keskkonnaministeeriumi pädevuses.
- 10) Hobuslaste pidamistingimusi reguleeriva määruse kehtestamine, sh ratsa- ja tööhobuste treening- ja töökoormuse reguleerimine. – Üldised nõuded tulenevad LoKS'ist. On vaja teada, mis on valupunkt. Maaeluministeeriumini ei ole jõudnud vihjeid probleemidest.
- 11) Kasside ja koerte kiipimise kohustuse kehtestamine seadusega ning üleriigilise lemmikloomade registri loomine. – On olnud pikalt arutusel ja oodanud ühiskonna valmisolekut. Praegu on reguleeritud kohaliku omavalitsuse (KOV) tasandil. Register on olemas ja sellega on liitunud 50 omavalitsust. Teema on ministeeriumi järgmise aasta tööplaanis.
- Tarmo Tamm** küsis teiste riikide kogemuste kohta. **Pille Tammemägi** vastas, et üksikutes riikides on kiipimine reguleeritud riigi tasandil, enamikus on jäetud kohaliku tasandi otsustada. Eesti koos Põhjamaadega on algusest peale võtnud suuna, et kiipimine on kohaliku tasandi teema.
- 12) Koerte püsivalt ketis pidamise keelamine. – On reguleeritud. Kehtestatud nõuete täitmine peaks tagama loomade heaolu. Oleks vaja teada probleemi, mida tuleks lahendada, ning analüüsida, mida muudatus kaasa võiks tuua.
- 13) Koerte aedikute minimaalse pindala suurendamine. – Nõuded on olemas ja riskid maandatud. Kui on uusi teaduslikke argumente, siis saab määruse nõuded üle vaadata.
- 14) Koerte haukumist takistavate elektrooniliste kaelarihmade ja looma kaelale suunatud ogadega kaelarihmade kasutamise keelamine. – Nõuded on olemas. Ministeerium on valmis analüüsima ja muutma, kui on põhjendatud ettepanek ja mõjude hinnang. Võibolla tuleks sellisel juhul Eestis keelata selliste tõugude kasvatamine, kelle puhul on tarvilikud niisugused dresseerimise abivahendid.
- 15) Jahikoerte treenimise regulatsiooni kehtestamine, sh elusloomadega treenimise keelamine. – Ei ole Maaeluministeeriumi reguleerimisalas. On vaja hinnata probleemi suurust ning meetme kehtestamise proportsionaalsust.
- 16) Lemmikloomade püsivalt rõdudel ja verandadel pidamise keelamist. – On reguleeritud looma heaolu aspektist. Tuleb analüüsida, kas on probleemi ja kas oleks vaja muuta kehtivat regulatsiooni.
- 17) Koerte ja kasside püsivalt puuris pidamise keelamine. – Nõuded pidamise kohta on olemas. Vajab analüüsi.
- 18) Lemmikloomade üksi pidamise keelamine. – Ei ole arusaadav, mida mõeldud on. Ettepanek vajab täpsustamist ja analüüsimist. Volitusnorm ja võimalused on olemas.
- 19) Lemmikloomade paaritussageduse täpsem reguleerimine. – Sätted on olemas. Kui need ei ole piisavad, siis on vaja analüüsi ja põhjendusi.
- 20) Töö-, teraapia- ja juhtkoerte dressuuri ja töögraafikut reguleerivate normide kehtestamine. – Sama vastus. Töönormide kehtestamiseks volitusnorm puudub. Korrakaitseeadus (KorS) reguleerib teenistuslooma kui erivahendi kasutamist. Tuleb probleem kaardistada ning analüüsida, mis oleks proportsionaalne lahendus.
- 21) Looma kadumisest teavitamise kohustuse kehtestamine, samuti omanikuta looma leidmisest teavitamise kohustuse kehtestamine ning hulkuva looma omandamiseks õiguslike aluste loomine. – Loom on omaniku oma, omanik vastutab looma otsimise eest. Vajab analüüsi.
- 22) Varjupaikadesse toimetatud hulkuvate loomade minimaalse viibimise aja pikendamine seniselt kahelt nädalalt minimaalselt kolmele nädalale. – Praegu on kaks nädalat. Koostöös KOV'iga tuleks analüüsida ettepaneku mõjusid. Teoreetiline võimalus aja pikendamiseks on olemas. Puudu jääb põhjendustest ja vaja on mõjude analüüsi.
- 23) Kauplustes müüdavatele lemmikloomadele sobivamad (st rangemad) tingimused (suuremad puurid, akvaariumid jms, lemmikloomade müügisaalis või muus kaupluse ruumis hoidmise lubatud maksimaalse aja kehtestamine). – Lemmikloomade pidamine kaupluses on

reguleeritud, kuid petitsioonile allakirjutanud ei pea neid nõudeid loomade heaolu tagamiseks piisavaks. On vaja analüüsi.

24) Loomade müügi keelamine tänava- ja turukaubanduse korras. – Maaeluministeriumil pädevus puudub. Tänav- ja turukaubandust reguleerivad KOV'id. Vajab analüüsi.

25) Kanade puuris pidamise ja lindude nokkade lõikamise keelustamine. – On reguleeritud, kuid ettepanekute tegijate hinnangul ebapiisavalt. Vajab analüüsi. Tuleb arutada põllumajandustootjatega. Peab arvestama konkurentsitingimustega.

26) Sigadel sabade lõikamise keelustamine (va meditsiinilisel vajadusel ning üksnes piisava tuimestusega) ja rangemate pidamise tingimuste kehtestamine, tuimestuseta kastreerimise keelustamine. – Ministerium tegeleb selle teemaga, hiljuti on täpsustatud määrust. Järelevalve on võtnud teema oma fookusesse. Loomade heaolu toetuse kaudu toetatakse kõrgemate heaolunõuete täitmist (nt tegelusvahendite soetamine). Ettepanek on arusaadav, otsime pikaajalisi lahendusi.

27) Eluskalade ja -vähkide toiduks müümise keelamine jaekaubanduses. – LoKS'is sellised sätted puuduvad. Tuleb analüüsida mõjusid.

28) Uimastamata koorikloomade keetmise keelustamine. – Vajab mõjude analüüsimist.

29) Loomade religioosse hukkamise keelustamine. – Sooviks põhjendusi, millist probleemi on vaja lahendada. Regulatsioon on olemas. Praktikas puudub vajadus.

30) Veiste pidamisele rangemate normide kehtestamine, sh vasikate emast eraldamise ja võõrutamise regulatsiooni kehtestamine. – Reeglid on olemas. Põllumajandusloomade puhul on oluline hinnata majanduslikku mõju ja konkurentsitingimusi. Euroopa Liit on kehtestanud kõrgemad loomade heaolu standardid ja on võtnud kohustuse neid järgida.

31) Tapamajade tapaliinidele, loomade vastuvõtu kohtadesse ning uimastamise- ja pidamise bokssidesse kaamerate paigaldamise kohustuse ja toimuva tegevuse jäädvustamise ning talletatud teabe säilitamise kohustuse kehtestamine. – Kõrgemate heaolunõuete aruteludes on seda teemat käsitletud. On olemas meede kõrgemate heaolunõuete järgimise toetamiseks.

32) Karusloomakasvanduste sulgemine; pöördujad toetavad MTÜ Loomus vastavat algatust. – Sellesisuline LoKS'i muutmise seaduse eelnõu on praegu Riigikogus menetluses.

33) Euroopa Nõukogu Lemmikloomade kaitse Euroopa konventsiooniga ühinemine. – Sisuliselt on konventsiooni põhimõtted meil juba üle võetud, kuid liitumist võib kaaluda.

Pille Tammemägi kordas üle, et ministeriumi vaates on oluliseks puuduseks, et ettepanekute juures ei ole põhjendusi ega selgitusi probleemi kohta, seetõttu ei saa hinnata meetmete proportsionaalsust.

Tarmo Tamm tänas Maaeluministeriumi analüüsi eest ja märkis, et mitmed petitsioonis esiletõstetud teemad on Eestis juba reguleeritud ning et Eesti on üldiselt loomasõbralik riik. Ta andis sõna Justiitsministeriumi esindajale.

Mare Tannberg nõustus Maaeluministeriumiga, et puudu jääb probleemide ja mõjude väljatoomisest. On vaja põhjalikumat analüüsi, millised probleemid on kehtiva seadusega.

1) Rangemad karistused. – Peame käsitlema KarS'i kui tervikut, st et ebaõige sisuga teod on samasuguselt karistatavad ning ühele kuriteole ei saa ette näha ebaproportsionaalselt kõrget karistust. Karistuste tõstmise vajadust ei näe. Sooviks näha näiteid praktikast, miks karistused ei ole piisavad.

2) Loomade advokaadid. – Kõige problemaatilisem teema. Ootaks põhjalikumat analüüsi, kuidas see peaks praktikas toimuma. Peame vaatama karistusõigust ja kriminaalmenetlust tervikuna, st teha loomade puhul erand võrreldes üldise kriminaalmenetluse loogikaga ei ole mõistlik. Selleks, et erandit ette näha, tuleks välja tuua põhjendused. Võibolla oleks mõistlik teemat arutada Riigiprokuratuuri ja Siseministeriumiga ning tuua välja konkreetset probleemi, mis tulenevad praktikast. Justiitsministerium on esmapilgul skeptiline uue institutsiooni sisetoomise suhtes.

3) KarS'i täiendamine selliselt, et keelustada suguühendus loomadega ja see tegu kriminaliseerida. – KarS § 264 käsitleb loomade julma kohtlemist ja näeb ette selle teo kriminaliseerimise. Nimetatud paragrahv kehtestab sanktsioonid looma suhtes lubamatu teo toimepanemise eest kas avalikus kohas või julmal viisil ja tegemist on mitte väärteo, vaid kuriteoga. LoKS §-s 4 on väärtegudena loetletud lubamatud teod looma suhtes, aga see loetelu ei sisalda suguühet loomadega. Ei ole loogiline muuta KarS'i, kui väärteo koosseis LoKS'is ei hõlma loomaga suguühendusse astumist. Mõistlik oleks alustada sellest, et täiendada LoKS'i. Samas ei olnud Justiitsministeeriumi esindaja veendunud, et loomaga suguühendusse astumine ei ole juba nii väärteo kui ka kuriteoga hõlmatud. Küsimus on selles, kas loomaga suguühendusse astumise korral on tegemist lubamatu teoga julmal viisil KarS § 264 tähenduses. Kui see on looma julm kohtlemine, siis on regulatsioon KarS'is olemas. Kui leitakse, et KarS § 264 siiski ei kata loomaga suguühendusse astumist ja soovitakse seda reguleerida LoKS'is, siis tulebki alustada LoKS'i muutmisest. Teine küsimus on selles, et kui leitakse, et loomaga suguühendusse asumine ei ole hõlmatud ei KarS'is ega ka LoKS'is, siis võibolla seadusandja ei ole soovinudki seda teemat otsesõnu reguleerida. Näiteks paljudes riikides selline regulatsioon puudub. Küsimus on, kas selline tegu on looma suhtes julm kohtlemine või mitte. Sooviks rohkem selgitusi ja arvamusi. KarS ei loo moraalinorme, KarS'i muutmisega tuleks selgeks mõelda, milline on õigushüve, mida on vaja kaitsta.

Tarmo Tamm tänas Justiitsministeeriumi esindajat analüüsi eest. Meil on olemas ülevaade valdkondadest, mis ei ole praegu hästi reguleeritud ja mida oleks vaja muuta, ning ka sellest, kus on regulatsioonid olemas. Pöördumise algatajatel ja ministeeriumide esindajatel tuleks selgeks rääkida teemad, mida on vaja veel täpsemalt reguleerida.

Piret Tees juhtis tähelepanu sellele, et koos ettepanekutega esitati ka 11 lehekülge põhjendusi, kus on probleemistikud välja toodud. Looma julma kohtlemise regulatsioon on liiga üldine ning see võimaldab politseil, kohtul ja prokuratuuril juhtumeid erinevalt tõlgendada. Väärkohtlemise puhul on väga subjektiivne, mida inimene peab julmaks. Teine probleem on selles, et avaliku hüvena kaitseb seadus avalikku korda, mitte looma heaolu. Kolmandaks, me rääkisime pikalt loomade advokaadist, kuid teiseks alternatiiviks oleks kaebeõiguse andmine loomakaitseorganisatsioonidele. **Piret Tees** tegi ettepaneku võtta istungitel korraga käsitleda 3-4 konkreetse teemasse kuuluvat ettepanekut ning pöördumise algatajad esitavad nende kohta põhjalikumad selgitused.

Tarmo Tamm vastas, et täpsustamise vastu ei ole kellelgi midagi. Et asjaga edasi minna, tuleks eelkõige ministeeriumidega paari kuu jooksul teemasid arutada ja selgeks vaielda. Eriti puudutab see KarS'i ja LoKS'iga seotud regulatsioone. Küsimusi, mis tekitavad erimeelsusi ja milles ei ole võimalik kokku leppida, tuleks edasi arutada komisjonis.

Piret Tees märkis, et Justiitsministeeriumile on tehtud palju erinevaid pöördumisi ja põhjendusi KarS'i muutmiseks.

Marin Daniel juhtis tähelepanu asjaolule, et komisjonile ei ole saadetud põhjendusi, millele pöördumise algatajad on siin korduvalt viidanud. Ka **Pille Tammemägi** kinnitas, et Maaeluministeerium ei ole põhjendusi saanud. Algatajad selgitasid, et petitsiooni lõpus on viide loomakaitseorganisatsioonide kodulehtedele, kus on toodud selgitused petitsioonis tehtud ettepanekute kohta.

Tarmo Tamm palus pöördumise algatajatel saata põhjendused ministeeriumidele ning tegi ettepaneku osapooltele kujundada veebruari keskpaigaks seisukohad pöördumises toodud ettepanekute kohta. Pöördumise algatajad lubasid oma põhjendusi ja selgitusi tänasel komisjoni istungil arutatu põhjal täiendada.

Pille Tammemägi täpsustas, et Maaeluministeerium on valmis arutama LoKS'iga seotud teemasid.

Merry Aart avaldas arvamust regulatsioonide kehtestamise kohta, tõstatades küsimuse, kuidas kirjutada seadusesse absoluutset tõde, kui ühel on üks usk, teisel teine. Ta tõi välja mõningad teemad petitsioonist. Jahikoerte ja elusloomade treenimise puhul peaks mõtlema, kas jahikoerte õpetamine üldse ära lõpetada, sest jahimehed on rääkinud, et õpetatud koer on nt metsseaga võideldes kaotajaks jäänud. Ettepanekute puhul ei ole puudutatud keskkonna- ja sotsiaalmajanduslikke aspekte. Kuidas täpsemalt reguleerida maal koera ketis pidamist ja mida muudatus kaasa toob? Lemmikloomade paaritamine on seotud bioloogilise kellaga. Kui kanu peetakse puuris ja kui peetakse kinni heaolunõuetest, kas see on siis halvem kui kanade vabapidamine. Karusloomakasvanduste keelustamise puhul soovitaks mõelda *WelFur*'i sertifikaadile: kui surume loomad kolmandatesse riikidesse, sest ega nad pidamata ei jää, siis kas kolmandates riikides on tagatud loomade heaolu. Vasikate äravõtmise aeg on kujunenud aastatepikkuse uurimise tulemusena, arvestades konkreetseid pidamistingimusi. Tuleks hinnata kõrvalmõjusid ja rääkida läbi teise osapooliga, mitte lähtuda üksnes emotsionaalsest usust. Seadused on olemas, peaks lihtsalt kontrollima nende täitmist ja läbi rääkima, mis on suurimad probleemid. Meele teeb kurvaks ühekülgne lähenemine nendele probleemidele.

Tarmo Tamm võttis arutelu kokku. Ta palus algatajatel esitada täiendav argumentatsioon, et saaks teemadega edasi minna. Ta tänas algatajaid kodanikuaktiivsuse eest.

Heiki Valner tänas samuti kõiki osapooli. Ta märkis, et looma heaolu on maailmavaateline küsimus ja ühtlasi ka majandusküsimus, ning arutles, kas majandusküsimus peab käima 100–200-aastaste reeglite järgi. Ta lisas, et loomade heaolu teemasid on varasemalt erinevate ministriumidega korduvalt arutatud ja esialgne optimism on vähenenud, kuid pöördumise algatajad esitavad oma põhjendused ja on lootusrikkad tuleviku suhtes.

Tarmo Tamm märkis, et kui teemad on selgeks räägitud ja on võimalus edasi liikuda, siis on komisjon valmis seda tegema ning pessimismiks pole põhjust. Ta tänas veelkord kõiki osapooli arutelu eest.

3. Info ja muud küsimused

Istungil tõusetunud küsimusi ei olnud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Tarmo Tamm
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Merle Kruusimägi
protokollija